

MỤC LỤC

CHƯƠNG 1	LAO ĐỘNG CÓ PHẢI LÀ ĐẶC THÙ RIÊNG CỦA CON NGƯỜI?	3
1	Lao động là gì?	4
2	Lao động có phải là sự trừng phạt	7
	Truyện minh họa Kinh thánh, Sáng thế kí	7
3	Lao động nhân đạo hóa con người	10
CHƯƠNG 2	LAO ĐỘNG LÀ TỰ DO HAY NỖ DỊCH?	15
1	Lao động, một tiêu chuẩn đạo đức	16
2	Lao động nô dịch trong các nhà máy	21
	Truyện minh họa “Cuộc sống và cuộc đình công của công nhân kim khí” của Simone Weil	24
3	Liệu có khả năng giải phóng lao động công nhân?	28
CHƯƠNG 3	KHÔNG LAO ĐỘNG THÌ SAO?	31
1	Kiểm soát hay là làm mất dần sự sống?	32
2	Lúc rảnh rỗi và trò giải trí	35
3	“Bullshit jobs” là gì?	39
	Truyện minh họa Bullshit jobs của David Graeber	39
4	Chậm lại: khôn ngoan hay lười biếng?	44

CHƯƠNG 1

LAO ĐỘNG CÓ PHẢI LÀ ĐẶC THÙ RIÊNG CỦA CON NGƯỜI?

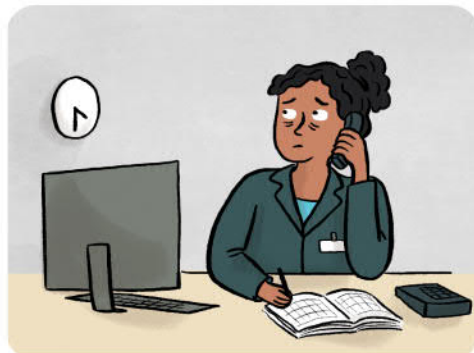
1 LAO ĐỘNG LÀ GÌ?

Mối liên hệ của chúng ta với công việc thật ngược đời.

Mọi người đều lo tìm việc làm...

... đồng thời, ai cũng cố tránh việc.

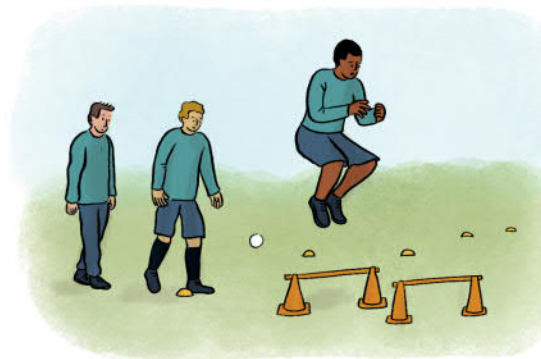
Vì, dù sao thì học sinh cũng lao động...

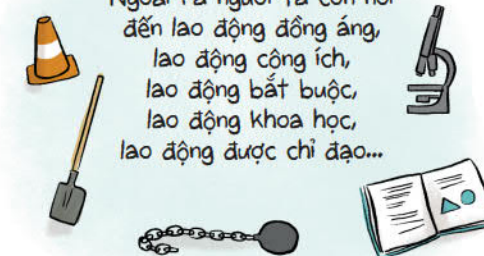
... cũng như người này người kia ở nhà chăm sóc gia đình...

... hay những vận động viên luyện tập trên sân.

Ngoài ra người ta còn nói đến lao động đồng áng, lao động công ích, lao động bắt buộc, lao động khoa học, lao động được chỉ đạo...

Nếu như công việc được tìm kiếm thì bởi vì nó giúp chúng ta kiếm sống.

Nếu như công việc bị trốn tránh thì bởi nó thường khiến ta cảm thấy nhọc nhằn và nói chung ta thích những thú vui giải trí tức thời hơn.

➔ Có điểm gì chung giữa tất cả những từ này? *Bản chất của lao động là gì?*

Nhưng liệu có phải nó chỉ mang đến tiền bạc?

Chính xác thì người ta kiếm được gì với từ "kiếm sống"?

Đó chẳng phải cũng là cách để có được một dạng nhân phẩm và một kiểu thỏa mãn tinh thần hay sao?

Liệu công việc có toàn là chịu đựng và khổ đau?

Ta phải tìm mọi cách có thể để trốn việc?

➔ Để có thể trả lời cho những câu hỏi này, điều quan trọng là ta phải tìm hiểu ý nghĩa của từ "lao động"; nó không đơn thuần chỉ là từ đồng nghĩa với việc làm công ăn lương, công việc hoặc nghề nghiệp.

Đó có lẽ không chỉ là tiền kiếm được...

... hay việc sáng tạo hoặc sản xuất một đồ vật.

➔ Lao động trước hết là sự nỗ lực trong hoạt động mà ta thực hiện.

Làm thế nào để hiểu được nỗ lực này?

Liệu đó có phải là một **sự cần thiết**?

Sự cần thiết được định nghĩa là điều không thể khác đi hoặc là điều không thể không tồn tại.

Nếu theo quan điểm cá nhân thì lao động có vẻ không quan trọng (một số người chẳng làm gì), còn theo quan điểm tập thể, thì lao động lại hết sức cần thiết. Nếu không có sự vận hành của các hoạt động giúp con người có thể ăn, mặc, ở... thì nhân loại có lẽ đã tuyệt chủng rồi.

TIÊU ĐIỂM từ nguyên học

Từ "lao động" có nguồn gốc từ tiếng Latinh *tripalium* dùng để chỉ một dụng cụ tra tấn có ba cọc. Còn theo nghĩa Hán Việt, lao động là làm việc bằng tay chân hoặc trí óc, bao hàm nghĩa lao lực, cực nhọc.

Lao động là một **sự ràng buộc**?

Sự ràng buộc là điều áp đặt lên chúng ta, không phụ thuộc vào mong muốn của ta.

Trong cuộc sống hằng ngày, lao động thường được coi là một trải nghiệm phải chịu đựng và gây trở ngại.

Liệu đó có phải là một **định mệnh**?

Định mệnh là điều được áp đặt cho chúng ta dù ta muốn hay không và nó dẫn tới nếu không phải là cái chết thì cũng là điều gì đó rất nhọc nhằn.

Lao động nói chung được nhìn nhận như một sự **đầy ải**, có nghĩa là một hoạt động khổ cực và khó khăn, thậm chí là như **cực hình**.

Đó là một **sự bất buộc**?

Sự bất buộc là điều mà tự ta ràng buộc vào mình ngay cả khi nó trái với ý muốn của bản thân.

Lao động đôi khi được cảm nhận như một nghĩa vụ cấp thiết.

Tùy theo từng quan điểm mà lao động, một điều thiết yếu sống còn cho nhân loại, có thể được coi là một định mệnh, một sự ràng buộc hay một sự bất buộc. Nhưng chỉ có thể thôi sao? Nó chẳng phải cũng là sự tự do, sáng tạo và giải phóng đó sao?

2 LAO ĐỘNG CÓ PHẢI LÀ SỰ TRỪNG PHẠT?

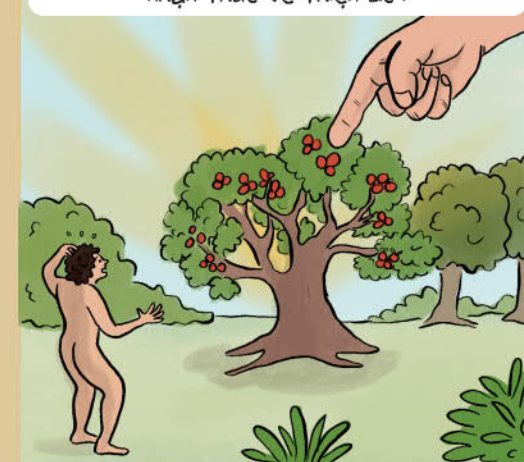
Nguồn: Kinh thánh, Sáng thế kí, II, 15-17 và III, 17-19

Theo quan niệm của Kitô giáo, lao động là số phận mà con người phải chịu đựng như **một lời nguyền**. Nhưng ta thường quên rằng trước khi trở thành một sự trừng phạt thì lao động được coi là một **thiên hướng của con người**.

Sau khi tạo ra thế giới và loài người, Chúa Trời đã "đặt con người vào vườn địa đàng để trồng trọt và trông nom khu vườn".

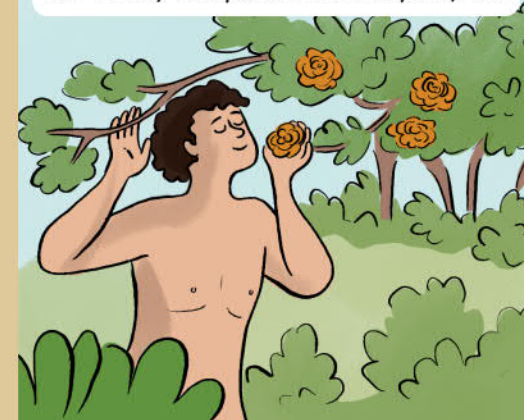
Và Chúa Trời phán thêm: "Người được ăn thoải mái mọi cây trái trong vườn; nhưng người không được ăn cây nhận thức về thiện ác".

Tức là con người được đưa đến đó không phải để ăn không ngồi rồi.

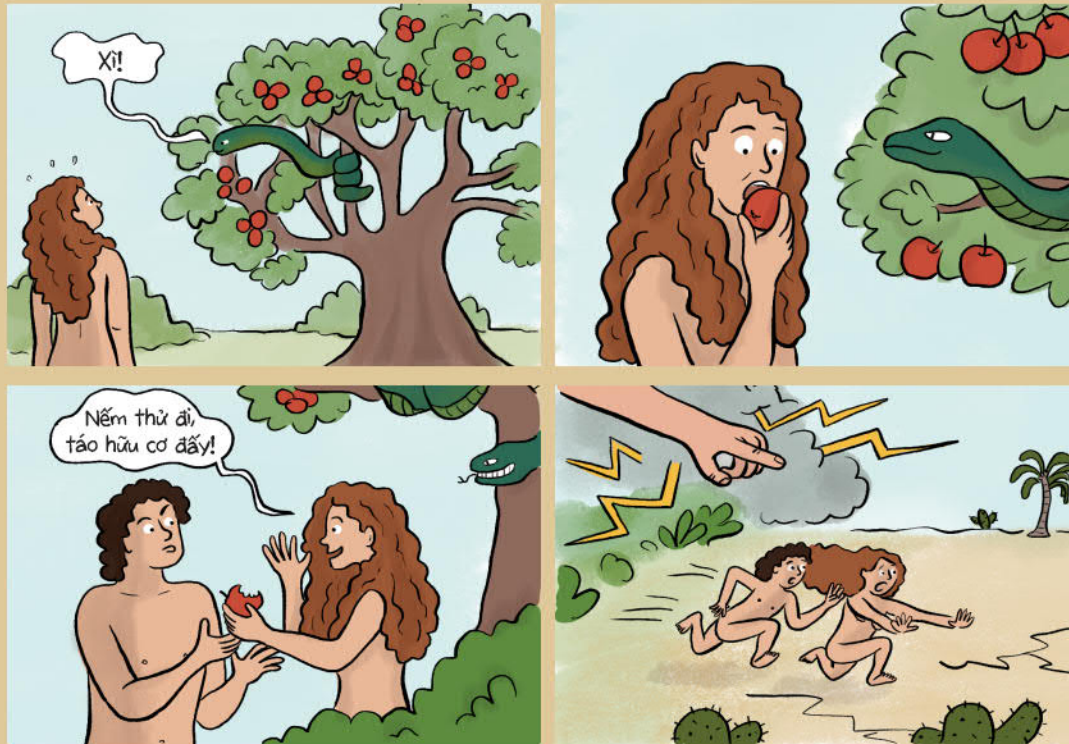

Con người được phú bẩm cho việc chăm sóc đất đai, phải tham gia vào quá trình sinh trưởng, nảy nở thậm chí cả vào vẻ đẹp của nó. Lúc này thì vấn đề chịu đựng, vất vả hay nô dịch còn chưa được đặt ra.

Tâm điểm sự lao động của con người chính là thiên hướng tiếp tục sự nghiệp sáng thế của Chúa Trời và tham gia vào việc tổ chức thế giới.

Nhưng sau khi vi phạm mệnh lệnh của thần linh...

... thì ý nghĩa của lao động bị thay đổi.

Hậu quả nghiêm trọng nhất của sự trừng phạt này nằm ở chỗ *con người** không được coi là "vật được sáng tạo" thần thánh nữa mà là "bụi" hoặc "đất đai", nguồn gốc và định mệnh của anh ta.

TIÊU ĐIỂM
từ nguyên học

**Con người*: từ tiếng Latinh *humus*, tức là đất đai.

Thế là lao động trở thành một trung gian cần thiết để trì hoãn cái chết, nói cách khác, lao động chính là điều kiện để được sống trên Trái Đất.

Chính vì lí do đó mà Kinh thánh viết "người mới ăn được miếng bánh" chứ không phải "người sẽ kiếm được bánh"; bởi vì đó không đơn thuần là kiếm được hay sở hữu cái gì đó thông qua lao động, mà là sống, là tồn tại. Và tôi chỉ có được sự tồn tại này nhờ nỗ lực đã bỏ ra để bảo tồn sự sống đó.

➔ Vì thế lao động được nhìn nhận như một sự *thiết yếu sống còn*.

Về cơ bản thì *nỗ lực* mà loài người triển khai để *đảm bảo sự sống trên Trái Đất*, cũng chính là để *đảm bảo sự tồn tại của bản thân mình*.